

Bilag om Læreruddannelsen¹

I. Opgør med enhedsprincippet og breddekravet i den nuværende uddannelse

På baggrund af anbefalingerne fra EVAs evaluering af læreruddannelsen fra 2003, samt Undervisningsministeriets vurdering bl.a. om, at:

- linjefagenes antal kan diskuteres,
- linjefagenes niveau kan diskuteres,
- indgangsniveauet bør håndhæves,
- specialpædagogik bør kunne vælges som linjefag,

arbejder Undervisningsministeriet med nye modeller for læreruddannelsen ud fra ønsket om, at:

- styrke fagdidaktikken ved specialisering mod alderstrin,
- styrke fagligheden gennem specialiseringsmuligheder inden for fagområder,
- styrke evalueringskulturen gennem tilegnelse af evalueringsredskaber,
- styrke specialpædagogikken.

Samspelet mellem faglighed og fagdidaktik

Undersøgelser viser, at elever opnår bedre resultater hos lærere, der er i stand til at kombinere den specifikke faglige undervisning med relevante undervisningsstrategier for netop det fagspecifikke område og med de pågældende elevers særlige forudsætninger. Lærere, der er i stand til at tilpasse deres undervisning til forskellige elevers læringsmæssige behov og til de krav, som forskellige mål, emner og metoder stiller til undervisningen, opnår de bedste læringsresultater.

I redegørelsen til Folketinget om pædagoguddannelsen og læreruddannelsen, marts 2004, foreslås at revidere læreruddannelsen, således at

- Specialpædagogikken styrkes
- Der bliver mulighed for aldersspecialisering i fagene dansk og matematik
- Evalueringskulturen styrkes
- De faglige krav i linjefagene præciseres, og der kan ske en reducere af antallet
- Indgangsniveauet for linjefagene strammes op, således at niveauet hæves.

Der er to løsningsforslag, der begge angiver den mest centrale ændring omkring styrkelse af fagdidaktikken gennem specialisering mod en særlig aldersgruppe. Der arbejdes i udgangspunktet med en ny

---

¹ Bilaget er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papiret er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for bilaget.

læreruddannelse, hvor der foretages en sondring mellem undervisning af de yngre klassetrin og de ældre klassetrin. Den nye læreruddannelse udfoldes i følgende to modeller:

Model 1

Her opdeles læreruddannelsen i to retninger:

- **En retning mod begynder- og mellemtrinnet**

Uddannelsen skal have sin tyngde i pædagogik og praktik, i de praktisk/musiske fag, i natur/teknik, i dansk og i matematik. Den pædagogisk/psykologiske del af uddannelsen tager udgangspunkt i mindre børns behov, og man kan f.eks. forestille sig specialisering inden for indskoling, børn med særlige behov, to-sprogede børn eller læseundervisning.

- **En retning mod mellem- og sluttrinnet**

Uddannelsen skal have sin tyngde i fag, fagdidaktik og praktik. Den pædagogisk/psykologiske del af uddannelsen tager udgangspunkt i større børns behov, der vil være mulighed for at beskæftige sig med børn med særlige behov og med to-sprogede børn. Viden om vejledning indgår som en obligatorisk del af uddannelsen. Hver studerende vælger to af følgende linjefag: dansk, engelsk, kristendomskundskab, historie, samfundsfag, idræt, matematik, geografi, biologi, fysik/kemi, tysk og fransk. Fagene engelsk, kristendomskundskab, historie og idræt er fælles for studerende fra begynderlæreruddannelsen og sluttrinlæreruddannelsen.

Model 2

De studerende tilbydes mulighed for at specialisere sig i alderstrin inden for uddannelsens rammer, men udover dansk og matematik er det ikke obligatorisk. Specialiseringen er her en mulighed for de studerende, der enten kan specialisere sig mod en særlig aldersgruppe eller i en faglig retning.

II. Efteruddannelse af lærerne

Initiativer målrettet læreruddannelse kan i sagens natur først få en effekt på folkeskoleområdet efter en årrække, da nye lærere skal uddannes og ansættes. Samtidig er der derfor et behov for at se på de eksisterende læreres kompetencer, herunder hvorledes disse kan styrkes gennem efteruddannelse. Her er følgende problemstillinger:

- Af de indhentede oplysninger fremgår, at det er yderst begrænset, hvor mange der tager en pædagogisk diplomuddannelse i dansk, matematik, naturfag samt natur og teknik, og at der er flere, der tager specialpædagogik, psykologi eller pædagogisk arbejde end danskfagene, matematik, naturfag samt natur og teknik tilsammen.
- Der er i øjeblikket ingen styring af efteruddannelsesindsatsen fra centralt hold, så sammensætningen af lærernes efteruddannelsesaktiviteter afspejler den enkelte skole og lærers ønsker og behov.

III. Optaget på læreruddannelsen

EVA's evaluering af læreruddannelsen pegede på, at det nuværende adgangsniveau ikke håndhæves i tilstrækkelig grad. Ansøgerne kan inddeles i tre grupper: Kvote 1, kvote 2 og kvote 2 uden adgangseksamen. Der er stor spredning i seminariernes andel af optagne gennem kvote 2 uden adgangseksamen, fra kun 2-3% på de københavnske seminarier til hele 17% på Haslev Seminarium og 14% på Nr. Nis-

sum Seminarium. Der tegner sig dermed et klart billede af, at seminarierne i provinsen optager langt flere uden adgangsgivende eksamen. (Kilde: EVA's evaluering af læreruddannelsen, 2003)

Tabel 1. Optagne eksklusiv standby 28.juli 2004, adgangsgrundlag

Adgangsgrundlag	Antal
1 – Matematisk studentereksamen	896
2 – Sproglig studentereksamen	1.168
3 – Anden studentereksamen	35
4 – Højere forberedelseseksamen (hf)	1.017
5 – Højere handelseksamen (hbx)	509
6 – Højere teknisk eksamen (htx)	91
7 – GIF/hf for fremmedsprogede	3
8 – Erhvervsuddannelse (EUD, SOSU)	45
9 – Andet adgangsgrundlag	350
I alt (inkl. uoplyste)	4.175

Kilde: Den koordinerede tilmelding

Det er i øvrigt ifølge evalueringsrapporten om læreruddannelsen uklart, om nogle seminarier dispensere fra reglen om tre HF-enkeltfag på B-niveau. Her fremgår det, at 'en væsentlig trussel mod læreruddannelsens kvalitet er de studerendes indgangsforudsætninger'. EVA fremfører, at besøg og selvevalueringssrapporter påpeger, at det principielle udgangspunkt i et gymnasialt B-niveau ofte slet ikke kan lade sig gøre, fordi mange studerende ikke kan leve op til det. Det betyder, at der bruges meget tid på faglige elementer, som egentlig burde være en forudsætning for undervisningen på seminariet. Derfor anbefaler EVA, at Undervisningsministeriet sikrer, at seminarierne udbyder suppleringskurser til studerende, der ikke lever op til de formelle adgangskrav. Suppleringskurserne skal sikre, at linjefagsundervisningen i praksis kan tage udgangspunkt i gymnasialt B-niveau, som bekendtgørelsen foreskriver. Det skal også ses i lyset af, at der kan være studerende med en fuld adgangsgivende eksamen, der heller ikke formelt har forudsætninger svarende til et B-niveau i alle de linjefag, de vælger.

IV. Hvordan er forskningsanvendelsen i praksis på CVU'erne?

Forskning

Det er i dag afgørende at have en stærk og omfattende pædagogisk forskning samt uddannelser opbygget på baggrund af nyeste forskning. Dette bidrager til en fortsat udvikling af det danske samfund, hvor perspektivet er "livslang læring" for hele befolkningen.

Samtidigt bør der med hensyn til forskning i skolens fag, i undervisning i fagene og i pædagogik etableres platforme for et stærkere samarbejde mellem de danske universiteter indbyrdes, med internationale forskningsmiljøer og med Centre for Videregående Uddannelser. Danmarks Pædagogiske Universitet har allerede forskning i fagdidaktik i relation til folkeskolens fag som en af sine hovedopgaver. Løsningen af denne opgave kræver stærke og innovative samarbejdsrelationer.

OECD peger på, at det er vigtigt at fremme et mere interaktivt samspil mellem forskere/udviklere og praktikere, ikke blot for bedre at kunne udbrede forskningsresultaterne, men også for at inddrage praktikernes egen vidensproduktion.

CVU'ernes opgave

I bekendtgørelse af lov om Centre for Videregående Uddannelse (CVU) og andre selvejende institutioner for videregående uddannelser m.v. beskrives i § 27 formålet med CVU'ernes virksomhed:

” (...) skal styrke de professionsrettede videregående uddannelser, særlig de mellemlange videregående uddannelser og efter- og videreuddannelse i tilknytning hertil. Centrene skal samtidig fungere som udviklings- og videncentre inden for de fagområder, hvor de udbyder uddannelse”.

Et CVU udbyder således professionsrettede videregående uddannelser til og med professionsbachelor-niveau og efter- og videreuddannelse til og med diplomniveau. Endelig udfører et CVU udviklingsopgaver for og fungerer som videncentre i samarbejde med interessenter fra det arbejdsmarked, herunder de professioner, som institutionens uddannelser retter sig mod og i samarbejde med universitetsinstitutionerne.

Det præciseres i loven, at de nævnte opgaver varetages med forskningstilknytning. Den pædagogiske forskning må bidrage til at vise nye veje, og resultaterne fra forskningen må føres ud i livet, så de kan forbedre praksis.

Samarbejdsformer i forskningstilknytningen.

I praksis ses overvejende 4 former for forskningstilknytning

- CVU-medarbejdere og eksterne forskere arbejder sammen om en given opgave eller skaber et fælles produkt, hvor både forskningskompetence og professionsviden er nødvendige (f.eks. fungerer som videnperson i en analyse af et igangværende kommunalt skoleudviklingsprojekt).
- CVU-medarbejdere og eksterne forskere arbejder med udviklingsprocesser (f.eks. i rådsarbejde, deltagelse i videnskabelige seminarer, samarbejder om at udgive artikler el. et tidsskrift).
- Eksterne forskere formidler viden, der søger at kvalificere såvel uddannelser som udviklings- og forskningsaktiviteter fremover. (f.eks. Ph.d.-forløb med CVU'ets medarbejdere, gennem metodeundervisning og ekspertforedrag).
- CVU-medarbejderne har en konkret opgave, hvor den eksterne forsker indgår som vejleder eller sparringspartner.

I 2005 er der afsat 13,3 mio. kr. til forskningstilknytning ved CVU'erne.

CVU'erne vil i stor målestok, blandt andet i kraft af videncentrene, selv kunne varetage en række interne og eksterne udviklingsopgaver indenfor de fagområder, institutionens uddannelser retter sig mod og bidrage til kompetenceudviklingen. Men samarbejdet forudsætter, at både Danmarks Pædagogiske Universitet og andre universiteter også fremover inddrages i arbejdet.

Et sådan samarbejde ses i det nationale videncentre for naturfagsdidaktik. Det skal bidrage til at realisere regeringsgrundlagets ambitioner på området. For eksempel er en række CVU'er² ved i tæt samarbejde med Aarhus Universitet og Ingeniørhøjskolen i Aarhus at etablere et ressourcecenter i naturfagsdidaktik. Også en større antal kommuner (der dækker ca. 20% af den danske befolkning) vil blive inddraget i et forpligtende samarbejde med centret.

Lignende nationale videncentre kan etableres inden for andre af pædagog- og lærerprofessionens faggrupperinger fx centre for dansksdidaktik, praktisk-æstetisk fagdidaktik (musik, billedkunst, håndarbejde, sløjd), fremmedsprogsdidaktik (engelsk, tysk og fransk), samfunds- og historiedidaktik og sundhedsdidaktik (hjemkundskab og idræt).

Centrene skal arbejde for at skabe væsentlig ny viden med afsæt i identificerede behov i praksisfeltet.

For evt. faktuelle spørgsmål: Kontorchef Peder Michael Sørensen, Undervisningsministeriet, telefon 33925000.

---

² Jysk CVU, CVU Midt-Vest og CVU-Storkøbenhavn